BVD-SBP FOCUS
rapportage over internationale ontwikkelingen feiten en achtergronden die van betekenis kunnen zijn voor de binnenlandse veiligheid

B85/07 21 oktober 1985

SCHEURINGEN IN DE FINSE EN SPAANSE CP.

Binnen het Finse en het Spaanse communisme kwam het dezer dagen tot een paar drastische doorbraken in de al jaren, in het geval van de Finse CP al zeer vele jaren, voortslepende interne strijd. Vorig weekeinde zette de eurocommunistisch georiënteerde meerderheid in de Finse CP eindelijk de orthodoxe minderheids-factie uit de partij. Tegelijkertijd verrijkte de voormalige leider van de Spaanse CP, CARRILLO, nadat hij eerder bij hoog en laag had ontkend zoiets van plan te zijn, het toch al verdeelde Spaanse communisme met een nieuwe partij: de Revolutionaire Marxistische Communistische Partij. Deze stelt zich op naast of beter gezegd tegenover de oorspronkelijke PCE o.l.v. CARRILLO's opvolger IGLESIAS en de begin 1984 van de PCE afgesplitste PCPE van GALLEGO.

FINSE CP

In het weekeinde van 12-13 oktober jl. heeft de Finse CP (SKP) de orthodoxe, pro-Sovjetfactie uit haar gelederen gestoten. Het centrale comite van de SKP besloot de 8 (van de 17) districtsafdelingen die in handen van de orthodoxen zijn, uit de partij te zetten.

Hoewel de strijd tussen de orthodoxe minderheid en de reformistische, eurocommunistisch georiënteerde meerderheid in de SKP al sinds het eind van de jaren '60 gaande is, valt de nu genomen beslissing toch vooral te zien als het sluitstuk van een ontwikkeling die tijdens het partijcongres in het voorjaar van 1984 begon toen de meerderheid de vertegenwoordigers van de orthodoxen uit het politiek bureau en het CC van de partij zette.

Een nieuw, buitengewoon congres, door de orthodoxen geëist om de genomen besluiten terug te draaien en in maart jl. inderdaad gehouden, verscherpte de tegenstelling alleen maar. Tijdens de congresvoorbereiding ging de meerderheid nl. door met haar pogingen de orthodoxen in het gareel te krijgen en die reageerden daarop door het congres te boycotten. Het congres perkte daarop door middel van een statutenwijziging de speelruimte van de orthodoxen nog verder in en gaf de partijleiding de vrije hand om de minderheid daadwerkelijk uit te sluiten.

Aanvankelijk bestond er enige onduidelijkheid over het verdere verloop. Partijvoorzitter AALTO verklaarde weliswaar dat de orthodoxen na het congres nog slechts de keus hadden tussen zich neerleggen bij de genomen besluiten of zich buiten de partij plaatsen maar hij leek hen daarbij in eerste instantie nogal wat respijt te gunnen. De problemen in de partij moesten zijn opgelost, aldus AALTO, voor de parlementsverkiezingen van 1987. Afgelopen zomer echter bleek het geduld van de meerderheid toch niet zover te strekken en kregen de orthodoxe minderheidsdistricten een ultimatum voorgelegd. Voor 7 oktober moesten zij laten weten of zij al dan niet bereid waren hun "fractionele activiteiten" te staken (d.w.z. hun autonome organisatie en hun eigen publicaties op te geven) en zich te conformeren aan de meerderheid.

Dit ultimatum werd door de minderheid afgewezen en daarop volgde de hierboven gemelde uitsluiting. Voor de duidelijkheid moet hierbij wel worden vermeld dat geen individuele leden zijn geroyeerd, alleen de acht regionale organisaties van de orthodoxe groep. In de betrokken gebieden worden of zijn al nieuwe partij-organisaties gesticht waartoe de partijleden worden uitgenodigd toe te treden. Deze uitnodiging geldt ook voor de orthodoxen, al is het de vraag of zij er gebruik van zullen maken. Op korte termijn zal hun groep bijeen komen om een besluit te nemen over het al dan niet oprichten van een nieuwe partij.

De formele scheuring in de SKP, die al zo lang en zo vaak heeft gedreigd, lijkt met deze gebeurtenissen nu toch een feit te worden. Dat die scheuring totnutoe telkens weer niet plaatsvond kwam omdat Moskou daar fel tegen was en op alle mogelijke manieren intervenieerde om uiteenvallen van de SKP te voorkomen. September jl. gebeurde dit nog d.m.v. een brief waarin de CPSU-leiding, die zich het meest met de orthodoxe vleugel verwant voelt, partijleider AALTO en zijn medestanders de mantel uitveegde.

Dat het Moskou deze keer opnieuw zal lukken de zaak te lijmen - bijv. door aan te knopen bij de omstandigheid dat de orthodoxen niet individueel zijn geroyeerd - is onwaarschijnlijk. Afgewacht moet worden hoe de minderheid, die zeker niet zonder overleg met de CPSU-leiding zal handelen, zich gaat opstellen. De meerderheid in elk geval, heeft nu kennelijk besloten om in haar strijd tegen de orthodoxe groep Moskou te trotseren.

Spaanse CP

Binnen het toch al ernstig verdeelde Spaanse communisme vond, eveneens afgelopen dagen, een nieuwe breuk plaats. Zo pas werd bekend dat de voormalige leider van de Spaanse CP (PCE), Santiago CARRILLO, een nieuwe communistische partij had opgericht: de Revolutionaire Marxistische Communistische Partij.

Zoals bekend, heeft CARRILLO nagenoeg vanaf het moment dat hij door IGLESIAS als PCE-leider werd opgevolgd - dat gebeurde in 1983 nadat de PCE onder CARRILLO een desastreuze verkiezingsnederlaag geleden had - oppositie tegen zijn opvolger gevoerd. Het pikante daarbij was dat CARRILLO die ooit een van de toonaangevende figuren in het eurocommunisme is geweest, nu naar meer orthodoxe en zelfs pro-Sovjet standpunten terugkeerde, terwijl IGLESIAS in grote lijnen de oorspronkelijk door CARRILLO aangegeven koers voortzette.

In april van dit jaar waren de tegenstellingen zo hoog opgelopen dat CARRILLO wegens zijn voortdurende oppositie van de partijfuncties die hij nog bekleedde, werd ontheven en gedegradeerd tot gewoon lid. CARRILLO had op dat moment, met behulp van de vele aanhangers waarop hij binnen de PCE nog steeds kon rekenen, al een soort eigen organisatie opgebouwd, maar hij verzekerde toch dat hij niet van plan was een eigen partij op te richten.

Doordat hij dit nu echter wel gedaan heeft, heeft CARRILLO de verdeeldheid binnen het Spaanse communisme opnieuw vergroot. Begin 1984 al kwam het tot een afsplitsing van de PCE van orthodoxe, pro-Sovjet communisten: de PCPE (Communistische Partij van het Spaanse Volk) van Ignacio GALLEGO. Als daar nu de concurrentie van CARRILLO's partij nog bijkomt, rijst de vraag welke perspectieven de verzwakte en qua ledenbestand en electorale aanhang half onttakelde PCE nog heeft.

Het is niet ondenkbaar dat de orthodoxe PCPE van GALLEGO uiteindelijk het meeste garen bij de hele ontwikkeling zal spinnen. De PCPE immers is volgens berichten in de Spaanse pers bezig zich met flinke Sovjetsteun op een opvallende manier te consolideren (partij-kantoren in diverse plaatsen, publicaties enz.) Bovendien onttrekt deze partij nog voortdurend aanhangers aan de PCE van IGLESIAS. Het ligt verder niet erg voor de hand dat de steun van Moskou van de PCPE naar CARRILLO zal overgaan. Daarvoor heeft deze Moskou indertijd te hevig aangevallen. Denkbaar is wel dat CARRILLO's partij als een overloop gaat functioneren van de PCE naar de PCPE of dat het tot een orthodoxe samenwerking van de twee tegenover de PCE komt. In elk geval is ook CARRILLO's afsplitsing orthodox gericht en heeft de ex-PCE leider al meermalen te kennen gegeven samenwerking met GALLEGO te willen.